

Redaktören har ordet

I detta nummer av *Utbildning & Lärande* behandlas läraryrket som profession ur olika aspekter. De olika artiklarna berör frågor om kollegialitet, samverkan, professionalitet och handledarskap. Dessutom ställs didaktiska frågor inom religionskunskapsämnet och historieämnet i relation till varandra och från förskoleområdet presenteras en analys av reflektionsverktyg samt en studie av föräldraundersökningar i relation till förskolechefers professionalitet.

Lärares uppfattningar om kollegialt lärande undersöks av Jacobsson och Laurell, som bland annat visar på vikten av jämlika kommunikationsutrymmen och av att lärare med hög status vågar sätta sin status på spel. I artikeln varnar man för risken att kollegialt lärande blir kollegiala aktiviteter. Lärarprofessionen studeras av Nordänger och Lindqvist genom en jämförande studie av lärare som utexaminerats med 20 års mellanrum. De finner att grad av kvarstannande inom yrket och av förväntan på att stanna kvar inte förändrats nämnvärt mellan de två grupperna. Samtidigt finner de att lärares förutsägelser om att lämna yrket i låg grad realiserar vilket leder till slutsatsen att skillnader mellan olika generationers attityder till arbete har överbetonats.

Den verksamhetsförlagda utbildningen inom lärarutbildningen, närmare bestämt studenters positionering av sig själva och handledarna, är fokus för en artikel av Anderström, Manderstedt, Bäcklund och Florin Sädbom. Genom analys av sociala representationer som lyfts av studenter inom lärarutbildningar mot F-3 och 4-6 finner de att höga krav ställs på handledares flexibilitet och fingertoppskänsla vad gäller växling mellan rollen som kollega och som handledare.

I den fjärde artikeln analyserar Deldén och Törnegren filmen *Sameblod* vad gäller dess potential för behandling av frågor om identitet i skolämnena historia och religionskunskap. Författarna kombinerar analysmetoder från etikämnet som akademisk disciplin med en historiedidaktisk analys vad gäller frågor om identitetspositioner i relation till den historiska kontexten. Deldén och Törngren visar filmens potential för behandling av samverkan mellan tillskrivning och självständiga val i identitetsformeringsprocesser som är betydelsefulla för etiska frågor inom ramen för religionsämnet. Samtidigt visar de filmens möjliga användning för behandling av frågor om mänsklig identitetsbildning i ett temporalt flöde som redskap för utveckling av historiemedvetande.

I två artiklar behandlas förskolan i relation till externa aktörer. Larsdotter Bodin och Lundquist undersöker i en litteraturstudie befintliga reflektionsverktyg för utveckling av inkluderande förskolor. Författarna jämför de olika verktygen med varandra och finner en potential i deras användning. Samtidigt betonar de vikten av att dess användning sker med stöd från professionella samtalsledare. Larsen och Vaagan Slåtten lyfter frågan om föräldraundersökningars betydelse i förskolan och hur de värderas av förskolechefer. Larsen och Vaagan Slåtten ställer sig frågan hur förskolechefers egna värderingar och professionella praxis står sig i möte med externa värderingsformer av detta slag.

Den avslutande artikeln i detta nummer behandlar förutsättningar för samverkan mellan grundskola, förskoleklass och fritidshem. Lago och Elvstrand studerar betydelsen av tid och sätt för samverkan utifrån lärarnas tal om densamma. Författarna betonar behovet av en tydlig tids-/rumslig struktur för samverkan där lärare ur olika lärarkategorier görs till några som har något gemensamt, och att därmed schemaläggning och tydlig ledning är viktiga förutsättningar för kollektiv samverkan.

Artiklarna förenas genom sitt fokus på utbildningsvetenskapliga frågor av praktisknära karaktär. Vårt samhälle och vårt utbildningssystem har detta år präglats starkt av den pandemi, covid-19, som ställt mycket på ända. För forskare med intresse av frågor relaterade till skolpraktiker, till lärarprofession och till skolvardagen har detta i många fall inneburit förändrade villkor för forskningen. När delar av verksamheten övergått till att bli digital och när elever och lärare endast kunnat mötas fysiskt med tydliga restriktioner har forskare ställts inför många utmaningar, kanske främst metodologiska och etiska. Vidden av detta kan vi ännu bara ana, och att de knappast återspeglas i de artiklar som ingår i detta nummer visar att forskning tar tid och måste få ta tid. De frågor som behandlas i detta nummer, om samverkan, kollegialt lärande, förenande av olika ämnesdidaktiska aspekter och om professionalitet i relation till externa aktörer är i högsta grad aktuella i samtiden och det är med intresse vi kan följa deras utveckling i de förändringar som sker, och kommer att ske, i pandemins spår.

ÅSA WEDIN

Huvudredaktör